

KOSZTA JÓZSEF (1861-1949)

Tavasza a kertben (Napsütötte házfalak), 1940 körül | *Spring in the Garden (Sunlit Walls), around 1940*

Olaj, papírlemez faroston | Oil, paperboard on wood-fibre, 50,5 x 72 cm

Jelezve jobbra lent | Signed bottom right: Koszta

Kezdő ár | Starting price: 4 600 000 Ft / 12 778 EUR

Becsérték: 6 000 000 – 8 000 000 Ft

Estimate: 16 667 – 22 222 EUR

AUKCIONÁLVA | AUCTIONED:

| BÁV 21. aukció 130. tétel (1969) (*Falusi utcarészlet* címmel)

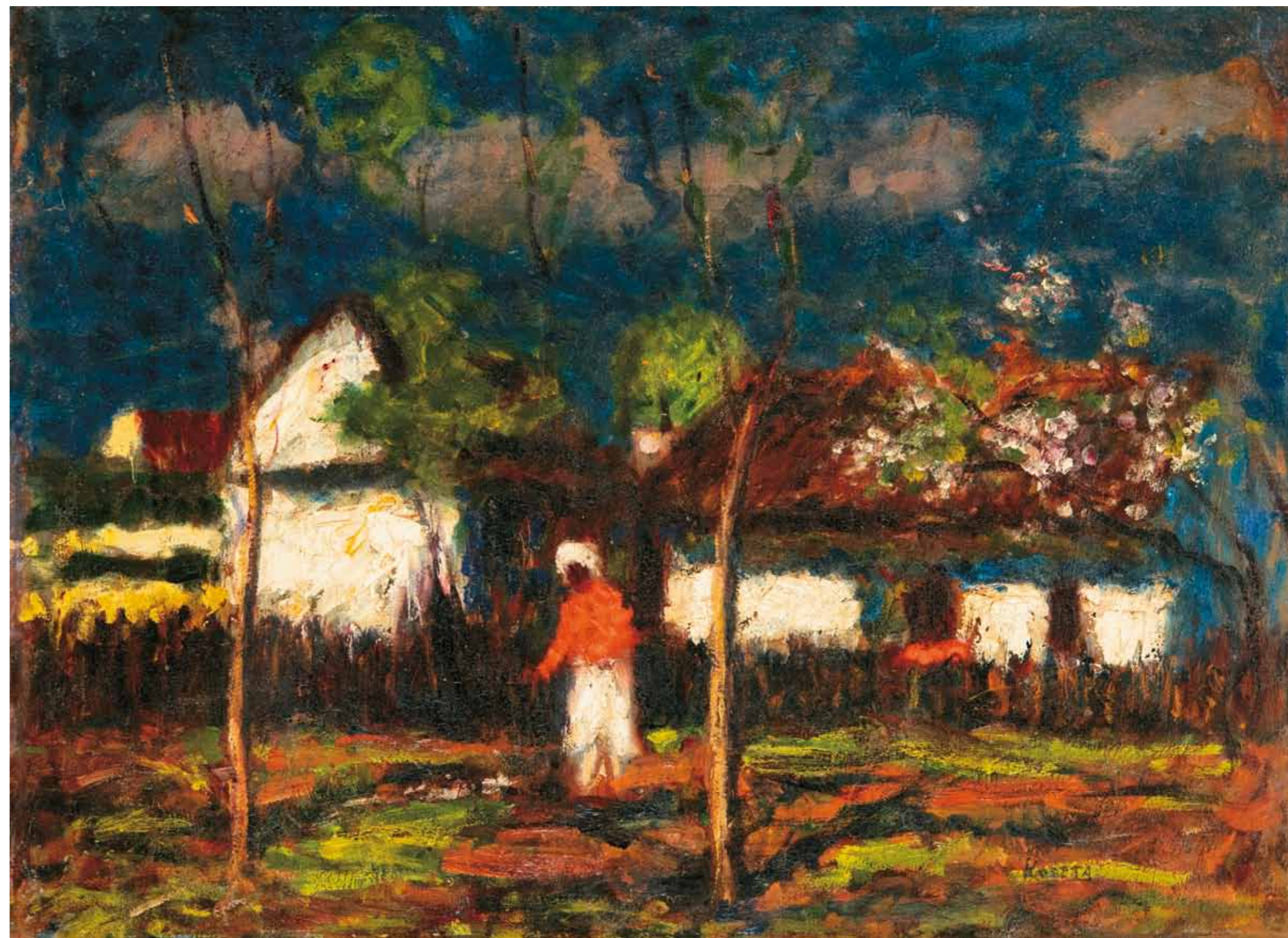
PROVENIENCIA | PROVENANCE:

| egykor Fellegi István gyűjteményében

Koszta József tagadhatatlanul a huszadi századi magyar festészet egyik legkiemelkedőbb alakja. Festészete olyan kompakt, zárt egységet képez, olyan egyedi és különleges, mely nemcsak magyar vonatkozásban tarthat számot az érdeklődésre, de nemzetközi szinten is kimagasló értéket képvisel. Koszta tájképfestészete a cézanne-i "egyszerre festés" művészi alapállásáról indulva jutott el az expresszív tájbrázolásig. Képei látszólag megtartják a klasszikus tájképfestés szabályait, az elő-, közép- és háttér elválasztását. De míg az akadémikus szabályok szerint e három termélységet a különböző modusokkal, valamint a levegőperspektíva törvényszerűségeit szem előtt tartva különböztették meg, Kosztánál e hármasság azonos festésmóddal, egyenrangúan jelenik meg a vásznon. Ezzel a műfogással Koszta festészete rendkívüli intenzitású és expresszív hatásúvá vált, mely-

hez szorosan kapcsolódott az olajfesték sűrű anyagával való érzéki bánásmód. S bár Koszta művészete viszonylag szűk spektrumban, a tájkép, portré és csendélet hármasságában teljesedett ki, életműve a magyar képzőművészet egyik legőszintébb, legsallangmentesebb és legenergikusabb teljesítménye.

Az egykor Fellegi István kollekciónjában volt *Tavasza a kertben (Napsütötte házfalak)* című kép, legközelebbi analógiái az 1930-as évek legvégéről, az 1940 körüli időkből származnak. Az 1940-ben húszéves fennállását ünneplő Szinyei Merse Pál Társaság a két háború közötti időszak legjelentősebb művésztszövetsége volt. Koszta a kezdetektől tagja volt ennek, a kortárs művészeknek legjobbjait tömörítő egyesületnek. A társaság VII. Jubiláris tárlata katalógusának reprodukciós anyaga arról ta-

1. Koszta József: Tanya
Közölve: Vitéz Nagy Zoltán: Új magyar művészet,
Athenaeum, Budapest, 1941., 33. tábla

2. Koszta József: Tanyák
Közölve: A Szinyei Merse Pál Társaság
Jubiláris (VII.) kiállítása, Nemzeti Szalon, Budapest,
1940. január-február, katalógus: 59.

núskodik, hogy 1940-re a a Szinyei Merse Pál Társaság elveszítette kezdeti lendületét, még a legnagyobb nevek is, csak viszonylag jó képeket tudtak felmutatni e vészterhes időkben. "A háborúban hallgatnak a műzsák", ezt a bölcsességet példázza ez a katalógus is, melyből Koszta egyetlen ekkor bemutatott műve, még a színek hiányában is messze kimagaslik az átlagból.

Koszta ekkor már jó ideje az alföldi Szentés környéki tanyavilágban élt és dolgozott. 1922-ben Szentés külterületén, az úgynevezett Várfokon tizenöt holdas, tanyás birtokot vásárolt. Az ott lévő istállóból műtermet alakított ki magának. Bár a teleket Budapesten, később pedig Szentésen töltötte, ideje java részében ezen a tanyán tartózkodott és dolgozott haláláig. 1937-ben a várfoki tanya mellé újabb tíz holdas szántót vásárolt a közeli Vekerhátan.

A *Tavas a kertben* itt született, a várfoki tanyát ábrázolja és a virágzó gyümölcsfa mellett álló apró, fehér kendős és szoknyás, piros blúzós nőalak minden bizonnyal a művész felesége Annuska. Koszta legújabb és eddig legalaposabb monográfiáját Szinyei Merse Anna írta 2014-ben. Ebben így méltatja a művész utolsó korszakát: „Koszta József utolsó, mondhatni ös-

szegző korszakában továbbra is alapvetőek számára a tanyai környezet minél teljesebb művészi átélését biztosító színélmények. Emellett bizonyos motívumok, formai elemek tudatosan ismétlődő használatával az eddigieknél is koncentráltabban foglalkozik a kompozíció szerepével. Fontosnak tartom a késődelutánok, az alkonyat előtti egy-két óra különleges fényeffektusai iránti folyamatos érdeklődését. Ez a különös előszeretet már legelső jelentős művét is meghatározta, és nyilatkozataiban is vallott erről. ... A harmincas évek alkonyi látomásai némelyikén a rózsás-kékesen gomolygó felhős égbolt alatt vörösesbarna színekben lüktetve izzó tanya már-már túlvilági eredetűnek tűnő oldalfényekkel való kiemelése segíti remekműhöz.”

Amint azt monográfiája is kiemelte, Koszta utolsó periódusának egyik nagy művészi leleménye, az alkonyi fényekben rejlő festői lehetőségek kiaknázása lett. A művészt az ragadta meg ennek a viszonylag rövid napszaknak a látványában, szín- és fényhatásaiban, hogy a tárgyak színei ilyenkor, mintegy belülről sugárzóvá válnak, belső izzással szinte világítanak. Ez a hatás pedig pontosan az volt, melynek alkalmazásával Koszta a naturalista tájfestést és az expresszionista színfestészetet egyesíteni tudta, mint azt a *Tavas a kertben* is mutatja, kiválóan.

RUM ATTILA

